

in dvor nekdanjih Beneških vojvodov; — cerkev sv. Jurja (San Giorgio Maggiore), kjer je bil Pij VII. papež izvoljen; — cerkev Matere božje, ki jo „Madonna della Salute“ imenujejo; — cerkev presvetiga odrešenika (San Salvatore); — sv. Janeza in Pavla, sv. Roka in še veliko drugih; — potem akademio lepih umetnost in most z imenom „Rialto“, in arsenal, ki je malo taceh. — Le pridi, boš vidil, in se gotovo zavzel.

Brez de bi se bil tabart dalje v Benetkah mudil, sim se peljal proti enajsti uri 6. rožnika po železnici v Padovo, in opoldne sim bil že tam. V eni uri pridrdra tedaj vozovlak, desiravno se po poti štiri- ali petkrat ustavi, dvajset talianskih (laških) milj dalječ v Padovo.

Tudi Padova Ti ne bom popisoval, ker jo boš, če enkrat skupaj v Benetke greva, sam lahko ogledal, ker je, odkar imamo parobrode in železnice, skoraj bi rekel, domá.

Mesto je veliko, pa ne kaj posebno prijazno. Svetnikova cerkev, to je cerkev sv. Antona Padovanskiga (Padovančani ga nikolj po imenu ne kličejo, ampak mu le Svetnik — il Santo — pravijo), in cerkev sv. Justina poleg veliciga krasniga teržišča, ki ga „Prádella Valle“ imenujejo, ste narlepsi. Sloveče vseučilišče, zvezdogledišče, rastljinoslovni vert, železen most čez Brento, in Pedrokovo kavarnico boš moral tudi ogledati, in po tem se boš lahko v malo več ko v pol uri po železnici v Vičenco, prav lepo in bogato mestice, peljal.

Meni pa ni bilo priročno v Vičenco iti, temuč sim šel po drugi cesti čez Monseliče v Rovig, kamor se iz Padove z dobrimi kljuseti v štirih urah pride.

Debelo uro pod Padova proti jugo-zahodu so Evganejski hribi, ki jih Lahi po vsi pravici silno čislajo. Od jugo-izhoda se vlečejo 16 milj dalječ proti zahodu, na širokost pa merijo kakih 9 milj, kar je po našim skoraj dve uri. Okoli in okoli so dobro obdelani in s poslopji in gradiči kaj lepo obsejani. V več krajih so tu tudi toplice, kakor v Abanu, v Montegrotu, v Batalii itd. — Poleg Batalie pri omenjenih hribih je velik in sloveč grad (Katajo se mu pravi) vojvoda Modenaškiga z lepim muzeumom, kjer se posebno veliko orožja starih in srednjih časov vidi. Ne dalječ od tam je Arkvá, kjer je slavn talianski pesnik Petrarka pokopan. Rad bi bil šel častitljivi grob obiskat, pa nisim utegnil.

Monseliče je mestice ali marveč velik terg poleg zadnjiga verha Evganejskih hribov proti jutru. Od tod pelje cesta med dvéma verstama visocih jagnjedov zmiram na ravnost v Rovig, zadnje austriansko mesto na ti strani. Pol devétih zvečer sim bil tam. — V 20. urah sim prišel tedaj — hvala umnim glavam, ki so si parobrode in železnice umislile! — 120 milj dalječ iz Tersta v Rovig. Ko bi bil kdo kadaj rekel, de je to mogoče, bi bil vsak djál, de norí.

2. pismo.

V Ferari 7. rožnika 1847.

Drugi dan, 7. rožnika, ko sim bil Rovig na debelo ogledal, sim šel ob osmih zjutraj v Feraro. Cesta gré spet dolgo naravnost po krasnim polji proti reki „Po“, ki ga bolj prav po starim Eridan ali Pad imenujemo, de ga mi Slovenci saj sklanjati moremo. Pad je nar večí reka v Italii, in delí austriansko Italio od Papeževih dežel. V Poleséli, velicim tergu, se cesta zavíje in pelje celo uro prek široke veličanske reke v Valiče, kjer se v Frankolin, pervo Papeževo sêlo, po ladjah ali barkah prepeljavajo.

Od Frankolina v Feraro je še nekoliko čez eno uro. Malo popoldné sim prišel tje, in kar precej sim šel lepo stolno cerkev ogledat. Blizo te cerkve je

sred mesta krasen in velik grad nekdanjih Ferarških vojvodov, kjer zdaj en kardinal kot deželni poglavar stanuje. Okoli in okoli grada teče precej na široko voda. Po vsim gradu so me peljali in mi vse prijazno okazali, posebno krasno sôbo, kateri „Zorina soba“ (sala d'Aurora) pravijo, zato ker je v nji zraven mnogih drugih podob Zora ali Aurora zares mojstersko naslikana. Poslednjič so me še, globoko do vode, peljali Hugovo ječo ogledat, ktere omeni lord Byron v povesti „Parizina“, ktero je deloma rajni Prešerin poslovenil *). — V mestnim ateneumu (Athæneum) sim vidil veliko krasnih slikarstev (malarskiga dela), to je, veliko mnogoverstnih svetih in drugih podob. Poleg tega lepiga poslopja je tudi kmetijski vèrt (Orto agronomico).

Cerkev sv. Lorenca nima nič posebno lepiga razun de nje obok silno lepo odglasuje. Če se sred cerkve, na primer, z rokami ploskne, se tak plosk od zgoraj kar dolgo ponavlja, pa zmiram bolj tiho, dokler popolnoma ne umolkne. V bolnišnici pri sv. Ani so mi kazali stanico, kjer je bil Torkvato Tasso malo manj ko osem let zapèrt, in kjer so reveža terpinčili, de je skoraj res obnorel. Slavni pesnik se je bil v vojvodovo sestro Eleonoro zaljubil; komaj se to zvé, in malopridni dvorniki, večidel hudobni priliznjavci kajjiga serca, si že septajo, de Tasso norí. Vojvoda Alfons se razserdi in ukaže: „k sv. Ani ž njim!“ In tam so ga zapèrli, de je svoje nar lepši leta v ječi doživel in ob zdravje in še skoraj ob pamet prišel. — Knjižnico ali bukvišče z Ariostovim grobam so v lepim poslopji prav prijazno in umno vselili. Tu se vidijo tudi Ariostovi, Guarinovi in Tassovi rokopisi. Čertoza, nekda samostan, potem francoska soldašnica ali kosarna, je zdaj mestno pokopališče, ki je vredno, de se ogleda.

V Ferari je tudi lepo sprehajališče, zlo prostorno, ki so ga z lepim javorovim drevjem, ali marveč s platani obsadili, in ki se „Piazza d' Ariosto“ zove. Na sredi stoji na visocim okroglim stebru lepa, iz marmeljna izrezana podoba Ariosta, ki je divjiga Rolanda tako krasno in sladko prepeval. Zadnjič sim še hišo tega slavniga pesnika ogledal, na ktere unanjim licu se še bere stari Ariostov napis, v katerim zadovoljno hvalo poje svoji hišici, ktera čeravno majhina, je vunder bila čedna in vsa pripravna za-nj:

»Parva sed apta mihi, sed nulli obnoxia, sed non
Sordida, parta meo sed tamen ære domus«.

Ferara je veliko in lepo mesto; saj meni je močno dopadlo. Ulice so široke in ravne; le škoda, de ima premalo ljudi. Nekda o boljših časih, ko je Ferara še svoje lastne vojvode z bogatim kratkočasnim dvorom imela, je štela do 80 tisuč duš; zdaj pa jih ima komaj 25.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Ljubljane. C. k. okrajno poglavarstvo nam je izročilo sledečo prošnjo v razglas: „Vsled prejetiga naznanila so se 6. dan t. m. popoldne ob petih sivi oblaki od Ljubljane čez močirje podili, s kterih se je strašna toča s tako silo usula čez vasí Staje, Kot, Iško vas, Iško, Tomišelj, Strahomer in Verblinje, posebno pa čez tri poslednje, da je vse pričakovane pridelke popolnoma pokončala.

Pri tem žalostnim naznanilu se ne moremo zderžati, da bi miloserčnih dobrotnikov v mestu in po deželi ne poprosili, da bi usmiljenja vrednim nesrečnikom, kolikor kdo vterpí, k pomoči pristopili, naj bo v denarji ali v živežu. Milodari se znajo v kancelijo podpisani

*) In »Koledarčik slovenski« letošnji nekoliko v poskušnjo dal.

okrajniga poglavarstva v Ljubljano pošiljati, kjer bodo s hvaležnostjo sprejeti in njih prejém poterjen.

G. k. okrajno poglavarstvo v Ljubljani 7. julia 1852.

Iz *Ljubljane*. Znamenito slovesnost je pred odhodom v Goriško šotorišče 8. dan t. m. praznoval 2. batalion slavnega c. k. nemško-banatskega graničarskega polka, ki je v Ljubljani v posadki. Stara, v poslednji vojski na Laškem, sosebeno v hudi bitvi pri Sommi Kampagnji zlo poškodovana zastava (bandero, bolj po turško barjak), se je namreč zamenila z novo, katero, ker gosp. knezo-škofa ni bilo domá, so v nunski cerkvi blagoslovili infulirani gosp. stolni dekan Zorn, in kateri je gospá deželni pogravarja, grofinja Ana Chorinski kuma (botra), gosp. vojni zapovednik, generalmajor baron Handel pa kum (boter) bil. Gosp. deželni pogravar grof Chorinski, mnogi vojni častniki in višji vradniki, mestni gosp. župan, in obila množica družih ljudi so bili priča vojniške slovesnosti. Blagoslovljeno zastavo je bataliona poveljnik gosp. majór Maksimilian žl. Pešić junaškim vojnikom, ki so bili pred cerkvijo postavljeni, s krepkim govorom v horvaško-serbskem jeziku izročil, ki so jo z donečim „živio“ na presvitlga cesarja sprejeli. Ker je častiti gosp. majór prijazno dovolil natisniti svoj govor, ga podamo v izvirnem jeziku, kakor ga je govoril, brez da bi ga predstavili v slovenski jezik, ker je večidel brez prevoda umeven; le k nekterim manj znanim besedam smo dostavili pri nas bolj navadne *).

Takole se je glasil:

„Vojnici! stari barjak, koji je dosad redove vaših otacah, vaše bratje a i vas same krasio, danas se poslednji put vije nad glavama vašima!

On neće više pred vama ići, niti će razvijati dvo-glavnog orla, koji se pred vašim predcima u tolikim opasnim predpriatijama, u tolikim bitkama i sraženijama ponosno vio!

Vaši su otcevi i vaša bratja, a mnogi i od vas, u svim burama, a imenno u onom tajnepunom vremenu, kad su se osnovi monarhije bili zadržali, sjajno zasvedočili svoju vèrnost i predanost k svetlome svome monarhu, — oni su povereni sebi barjak mužestveno braniti i u samom onom času, kad je batalion ovaj grdnom većinom neprijatelja obkolèn u robstvo pasti morao, i u neprijateljskoj ga zemlji čez 6 nedelja robstva sačuvati znali. —

Vi nećete izza njih ostatei bratjo i drugovi! Sinovi će biti dostojni svojih otacah!

Duše vaših predkova, koji su braneći i čuvajući svoj barjak junački popadali, lebdit će nad vama, kad god se razvijao bude ovaj barjak, koji se danas vama predaje.

Pamteći vašu svečanu zakletvu i ugledajući se na vaše otceve — i vi ćete junaci! ovaj vama predani ščit kao zalogu carskog poverenja čuvati, — nećete ga nikada ostaviti — gotovi budući za njega i njegovu obranu krv proliti i život žertvovati — i tako vèrnost i predanost

našu k našem monarhu i njegovom svetlom domu krvlju i smrtju našom zapečatiti!

Junaci! pogledajte ovu svezu. Mi vaši oficiri kitimo š njom nov barjak za znak našega poverenja u vašu hrabrost i vojničku vrednost; — svaki pogled na nju neka vam javi čuvstva naklonosti naše; no neka pak i krepko vzbudi čuvstva poverenosti vaše k vašim starašinama, k vašim oficirama — neka pak bude za spomen i potomstvu: kako oficiri vojničke dobrodetelji svojih vojnika čeniti znadu!

Vojnici! dok kapca krvi u vašim žilama traje, neka se gordo vije ovaj barjak na slavu Austrijsku, na čest regimente naše!

Bratjo! ovaj će nam barjak put pokazivati k pobeđi il smrti za našeg cesara! Da ga Bog živi! Živio!“

Barjaktaru (zastavniku) je pa zastavo s temi besedami izročil:

„Primitite barjak ovaj — svetinju bataliona — čuvajte i branite ga u svakom slučaju sa svom silom i mužestvenom snagom — gotovi budući za njega i njegovu obranu krv proliti i život žertvovati!“

Novičar iz mnogih krajev.

Ponoći od 9. na 10. t. m. je nenadama prišel svitli cesar iz Pešta na Dunaj; 10. dan zvečer pa se spet podal nazaj k posvečenju Hentzitoviga spominka v Budim. — Za Ogersko deželo in vojvodino Serbsko zlo važna železnica od Szolnoka v Debrečin se ima po vikšim sklepu od 4. t. m. berž začeti; rodovitnimu Banatu, iz kteriga se je dosihmal žito le po vodi vozilo, se bo potem odpèrla nova bolj pripravna pot celò na Dunaj. — Po nar višjim sklepom od 13. t. m. se ima novi most poleg Zagreba na dvéh kamnitih srednjih stebrih tako postaviti, da bo za železnico in za navadno cesto pripraven; Zagrebški časnik naznani to za Horvaško deželo jako pomenljivo novico z velicim veseljem. — Vlada je vnovič 1500 fl. dovolila za Bosnjake, kteri v silni revšini še zmiraj cepajo na Horvaško in kterih je posebno okoli Karlovca že toliko, da pod milim nebam v šotorih živé. — Zastran izdaje novih deržavnih bankovcov po goldinarji se zvé, da znesek vsih ne bo čez 20 milionov, ker za toliko, kolikor se bo več teh bankovcov izdalo, se bo nazaj potegnulo večjih bankovcov. — Še ta mesec bojo na Dunaj poklicani vsi predsedniki deželnih komisij, ktere zemljiša oprostujejo, da se bojo za svèt prašali zavolj služnih pravíc (servitutov), ker ima sedaj kmalo postava (že toliko potrebna in zaželjena) o ti za kmetijstvo toliko imenitni zadevi na dan priti. — Iz Furlanskiga, pa tudi iz Tiroljskiga se bere v mnozih časnikih, da je vender le res, kar se dolgo ni hotlo verjeti, da grozjdje tako gnjije, da bo ondi vinska letina komaj srednja; grozjdi, perje in stebila so z nekim belkastim plesnivcem, kakor z moko pošupani; dosihmal še nihče ne pozná natore in vzrokov te grozjdne gnjiline, ktera se je lani pervikrat prikazala. Ker ljudjé vina, kolikor je znano, niso nikdar preklinjali, marveč mu preveliko čast z besedo in v djanji skazovali, smo radovedni: kje bo g. Perše vzrok grozjdne gnjiline iskal, ki je unidan v „Danici“ tako izvirno vzrok krompirjeve gnjiline razlagal!! — V Moldavi in Valahii je nehala goveja kuga popolnoma. — Punt v Algerii zoper Francoze se je pomiril. — Bere se, da je na Angleškem taka vročina, da je neko slamnato streho sam pripék sončnih žarkov vnel. — V Parizu se vlada spet pripravlja k novi slovesnosti, ki bo 15. prihodnjiga mesca v spomin rajnimu Napoleonu, ki bo taka, da še take ni bilo.

*) Redove vaših otacah, verste vaših očetov, — krasio, krasil, kinčal, — više, več, — predcima, prednikom, — opasnim predpriatijama, nevarnih početkih, — sraženijama, vojskah, — burama, viharjih, — tajnepunom vremenu, osodepolnim času, — zadržali, tresli, — predanost, vdanost, — grdnom većinom neprijatelja obkolèn, s silno većino sovražnika obdan, — robstvo, sužnost, — morao, moral, — izza njih, za njimi, — predkova, prednikov, — lebdit će, budéle, — pamteći, pomljivi, — zakletvu, prisego, — poverenja, zaupanja, — ostaviti, zapustiti, — svezu, trak, — znak, znamenje, — potomstvu, zanamstvu, — dobrodetelji, krepot, — kapca, kaplica, — gordo, ponosno, — pobeđi, zmagi, — snagom, krepotjo, — žertvovati, darovati.